

ATKLĀJ DZEJAS DARBU!

jeb Kā analizēt dzejoli

Pirmā informācija par dzejoli

- **Autors** (*Vai Tev pazīstams? Ko Tu par viņu zini? Kas raksturīgs viņa daiļradei?*)
- **Nosaukums** (*Nav? Ir? Kādas asociācijas tas izraisa?*)
- **Emocijas un/vai pārdomas pēc dzejoļa izlasīšanas**
(*Saprotams? Nesaprotams? Dīvains? Vai domas / sajūtas / emocijas / pārdzīvojums/ ir pazīstams?*)
- **Tēma** (*Par ko ir dzejolis? Ko tas apraksta?*)

Saturs un forma

Kas un kāds ir liriskais Es?

- *Ko viņš konkrētajā brīdī dara vai pārdzīvo?*
- *Ko uzrunā? Kad tas notiek? Kur tas notiek? Par ko runā?*
- *Vai vēlas pateikt savas domas, ietekmēt citu uzskatus, aicināt uz darbību?*
- *Vai viņš ir ironisks, nopietns, romantiski noskaņots, dusmīgs, vīlies?*
- *Ar kādām emocijām viņš runā: ar cerībām, bailēm, šaubām, pārliiecību, skumjām, prieku?*
- *Kāda ir viņa valoda – vienkārša vai samākslota?*

Saturs un forma

• Panti

- *Kāda ir dzejoļa forma?*
- *Vai dzejolis rakstīts brīvajā pantā?*
- *Sakārtots pantos? Cik pantu? Cik rindu pantā?*
- *Vai veidojas sakarība starp teksta izkārtojumu un satura attīstību? Kāda?*
- *Vai ir izceļamas kādas atsevišķas strofas, pantu daļas vai panti? Kāpēc?*
- *Vai dzejoļa nobeigumā ir dots kāds secinājums?*
- *Kāda ir dzejoļa kompozīcija? (piem., ja ir gredzenveida)*

Saturs un forma

• Ritms

- Sadali zilbēs dzejoļa 2 rindas!
- Lasi dzejoli iespējami neizteiksmīgāk, mehāniski, soļojot vai klaudzinot ar pildspalvu pa galdu! Tā ir iespējams sadzirdēt pašu galveno – vai rinda sākas ar uzsvētu vai neuzsvētu zilbi.
- Nosaki, cik neuzsvētu zilbju ir aiz uzsvērtas! Atceries par divzilbju un trīszilbju pēdu!
- Pārlicinies, vai Tavs noteiktais ritms ievērots visā dzejolī! Ja nav, tad kāpēc, Tavuprāt, dzejnieks ir mainījis dzejoļa plūdumu (ritmu)?

Saturs un forma

- **Atskaņas**

- *Izpēti rindu beigas un nosaki, vai pēdējie vārdi atskaņojas! Ja tā ir, izveido atskaņu shēmu! (Atceries par blakus atskaņām un krusteniskajām!)*

- **Valoda**

- *Raksturo vārdu izvēli! Vai veidojas spēles ar vārdiem, atkāpes no tradicionālās valodas, īpatnēja leksika?*
 - *Vai vari pamanīt kādus tēlainās izteiksmes līdzekļus? Kādus? Cik liela ir to nozīme dzejolī?*
 - *Vai tiek pievērsta uzmanība kādam īstenības salīdzinājumam?*
 - *Kuri ir galvenie tēli? Vai tie ir saistāmi ar dzejoļa vēsturisko laiku? Vai tie ir simboliski tēli?*
 - *Vai dzejolis ir Tev saistošs?*

Uzdevums patstāvīgajam darbam:

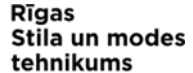
- Izlasi dzejnieka A.Čaka biogrāfiju www.letonika.lv
- Lasi vai noklausies dzejoļu izlasi no krājuma «Mana paradīze»
<https://letonika.lv/audiogramatas/Reader.aspx?r=759653>
- Izvēlies vienu no tiem un
 - *sagatavo stāstījumu par šo dzejoli, izmantojot dzejas analīzes plānu (skat.PP prezentāciju e-klasē!) (min. 3 minūtes)*
 - *vizualizē (ilustrē) dzejoli kopumā vai kādu no, Tavuprāt, svarīgiem dzejoļa tēliem! Izmanto to savā stāstījumā!*

Uzdevums stundā

- Stundā nolasi dzejoli un prezentē stāstījumu par to!
- Novērtē savu sniegumu vērtējumu lapā!!
- Klausies savu grupasbiedru prezentācijas un vērtē atbilstoši kritērijiem!
- Grupā (4-5 cilvēki) vienojieties par sava grupasbiedra darba galīgo vērtējumu!

Pašvērtējuma un vērtēšanas tabula

- Satura izpratne un argumentācija(15p.)
 - Vai ir atklāta tēma? 1p.
 - Vai ir aprakstīts liriskais Es? 2p.
 - Kā atklāta dzejoļa kompozīcija (panti, izkārtojums, vai tam ir nozīme)? 3p.
 - Vai izprot ritmu un atskaņas? 4p.
 - Kā raksturota valoda un tēlainās izteiksmes līdzekļi? 5p.
- Valoda (5p.)
- Radošums (5p.)
- Pašvērtējums (5p.)

[illegible]

Izmantotā literatūra un resursi:

A.Skalberga. Literatūra.1.daļa. Mācību grāmata. RaKa,2009

www.letonika.lv

<https://letonika.lv/audiogramatas/Reader.aspx?r=759653>

Sagatavoja Valentīna Metniece,
Vispārējās izglītības skolotāja